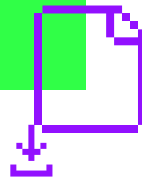

Transformazioa erdiatasunean

informatikizatu
zaitez!

SARRERA

Hezkuntzarako eskubidearen egoera kezkarria munduan

Hezkuntza krisian dago, eta mundu mailan ez dago bermatuta hezkuntza eskuratzeko aukera. Aldarrikapen hori **Hezkuntzaren aldeko Munduko Kanpainatik** ari gara azaleratzen pandemia baino lehenagotik. Egoera honek, premiazko neurriak inoiz baino gehiago eskatzen ditu.

UNESCOren datuen arabera, sarrera baxuko eta ertaineko herrialdeetan, 10 haurretatik 7 analfabetoak dira, eta ez dute historia erraz bat ulertzen 10 urterekin. **244 milioi haur eta gazte eskolatu gabe daude oraindik**¹.

Gizarte zibiletik berresten dugu agerikoa dela, ikaskuntza-krisiaren atzean, **hezkuntzak desberdintasun-krisi bat bizi duela**, bereziki

baztertutako pertsonen eta komunitateen eragiten diona. Horregatik, mundu-mailako atzeraldian, gero eta desberdintasun handiagoetan eta larrialdi klimatikoetan GIH guztiak betetzeko aurrerapena bizkortu nahi badugu, berriz diogu, **Garapen Jasangarriaren 4. Helburua (GIH)** babestu eta bermatzeko eskatzen duen kalitatezko hezkuntzarako eskubideak lehentasuna izan behar duela estatuen aldetik.

1.- 244 millones de niños y niñas no empezarán el nuevo año escolar (UNESCO) | UNESCO

Diskriminazioa eta genero-desberdintasuna hezkuntzaren arloan

Genero-diskriminazioa emakumeen, gizonen, neskatuen, mutikoen eta beste genero batzuen arteko gizarte-arauetan eta botere-harreman desorekatuetan oinarritzen da, haien posizioa eta gizarte-balioa baldintzatzen dituztenak.

Genero-diskriminazioak beste bazterkeria-mota guztien ondorio negatiboak areagotzen ditu, eta, horren ondorioz, neskentzat eta emakumeentzat bazterkeria desberdina da, eta, askotan, okerragoa. Gizarteko instituzio guztietan islatzen da: familietan, eskoletan, enpresetan edo gobernuetan.

→→ **Genero-diskriminazioa eguneroko elkarrekintza pertsonaletan, praktika sozialetan, legeetan eta politiketan indartzen da.**

Hezkuntzan, genero-diskriminazioa eremu askotan gertatzen da, eta prozesu askori eragiten die: adibidez, gurasoek seme-alaben hezkuntzari buruzko

erabakiak hartzeko espazioetan parte hartzen dutenean; ikasketa-planak edo eskola-eraikinak diseinatuta dauden moduagatik; testuliburu eta beste hezkuntza-material batzuen edukiagatik; irakasleak hautatzen direnean, ordaindu edo prestatu egiten direnean; ikasgelan ikasleen arteko elkarreaginak gertatzen direnean; diziplina-neurriak hartzen direnean; irakasleek gurasoekin elkarreagiten dutenean; edo hezkuntza-politiketan eta -aurrekontuetan erabakiak hartzen direnean.

Egoera horietan guztietan, bereizkeria-modu kontzienteak edo inkontzienteak sortzen dira, hezkuntzan ekitatea murrizten dutenak eta pertsona guztiak hezkuntzarako duten eskubideaz erabat gozatzea eragozten dutenak.

Neska, gazte eta emakumeen egoera munduan

→→ **Aurrerapenak izan diren arren, genero-desberdintasunek bere horretan diraute munduan neskatilen, gazteen eta emakumeen hezkuntzaren sarbidean, gaitasunetan eta kalitatean.**

Mundu osoko 6 eta 18 urte bitarteko 118,5 milioi neska eskolatu gabe zeuden 2021ean.

Eskolatu gabeko haurren tasaren aldea mundu mailan orekatu bada ere, alde handiak daude oraindik eskualdeka. Gainera, azken hamarkadetan nesken hezkuntzan izandako aurrerapenak iraultzen ari dira pandemiaren eta gatazken eraginagatik eta larrialdiak gainjartzen direnean. Testuinguru horietan, neskek eta nerabeek arrisku handiagoa dute haurren lanerako, generoagatiko indarkeriarako, behartutako

ezkontzarako edo nahi gabeko haurdunaldietarako. 15 milioi neska ezkontzen dira 18 urte³ bete aurretik. Pandemiaren ondorioz, bigarren hezkuntzan 20 milioi neska inguru eskolara ez itzultzea espero da⁴.

Pobreziak eta krisiak gehien kaltetutako herrialdeetan, **nesken % 11k soilik osatzen du bigarren hezkuntza⁵.**

Datu horiek agerian uzten dute neska eta mutil gazteek hezkuntza-sisteman jarraitzeko duten erronka handia.

2.- [Out-of-school numbers are growing in sub-Saharan Africa](https://www.unesco.org/en/education/out-of-school-numbers-are-growing-in-sub-saharan-africa) | Global Education Monitoring Report (unesco.org)

3.- UNDP, Human Development Report, 2016: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf

4.- Plan International (2021), Education in Crisis: Covid-19 and Adolescents' Education in Fragile Contexts.

5.- Inter-agency Network for Education in Emergencies (INEE), 2021. [Mind the gap: The state of girls' education in crisis and conflict.](https://www.inee.org/publications/mind-the-gap-the-state-of-girls-education-in-crisis-and-conflict)

Kalitatezko hezkuntza ezak ere ondorioak ditu gaztaroen eta helduaroan.

Horrela, lanik, hezkuntzarik edo prestakuntzarik ez duten 15 eta 24 urte bitarteko hiru pertsonatik bi (% 67,5) emakume gazteak dira⁶.

Gainera, 2019an emakumeak heldu analfabetoen %63a ziren⁷.

Mundu osoan, 5-14 urteko neskek 160 milioi ordu gehiago ematen dituzte egunean ordaindu gabeko zaintzan eta etxeko lanetan adin bereko mutilek baino. Desberdintasun horiek areagotu egiten dira nerabezaroan eta helduaroan, emakumeek eta neskek gizartean duten izaerari eta zereginari buruzko arau eta sinesmen errotuek betikotzen baitituzte⁸.

© CME

Espainiako erronkak

Espanian, hezkuntza-eremuan genero-diskriminazioari buruzko egoera beste leku batzuetan baino larrialdi gutxiago izan arren, **aurre egin beharreko erronka** batzuk ere baditu. Horietako batzuk honako hauek dira: lanbide-ikasketak eta unibertsitate-ikasketak aukeratzean dauden aldeak, irakasle-lanbidearen feminizazioa, estereotipoak eta genero-arrakala digitala.

Irakaskuntza-lanbidearen feminizazioa fenomeno globala da, eta Europar Batasuneko herrialdeetan ere agertzen da, Espainia barne, eta emakumearen gizarte-izaerari lotuta dago oraindik ere. Hainbat alditan, oraindik ere diskriminazioa eta genero-estereotipoen presentzia islatzen du. Espainian, hezkuntzaren adierazle estatuko sistemaren datuen (2022) arabera, emakumeak irakasleen % 67,1 dira. Hala ere, hezkuntza-eremuan eta -mailen araberako alde handiak aipatu behar dira.

Alde batetik, emakumezko irakasleen proportzioak behera egiten du ikasleen adinarekin, hau da, eskolaurreko hezkuntzatik goi-mailako irakaskuntzara igaro ahala. Oraindik ere existitzen diren **genero-estereotipo profesionalak** laguntzen dute desberdintasun-egoera horretan. Gazteria eta Generoa Barometroaren (9) arabera, emakumeen % 26k eta gizonen % 30,8k uste dute asistentzia-

eta zaintza-sektoreak egokiagoak direla emakumeentzat, bai eta hezkuntzaren eta irakaskuntzaren eremuak ere (emakumeen % 22,2k eta gizonen % 27,1ek).

Gainera, genero-estereotipoak indartu egiten dira eskola-testuliburuetan emakumezko erreferenterik ez dagoelako.

→→ **2014ko ikerketa baten arabera, DBHko liburuetako erreferente kultural eta zientifikoek % 7,6 baino ez ziren emakumeak**

Ikastaro aurreratuenetan ikusezinaoak ziren, eta presentzia bereziki txikia zuten zientzia-gaietan: adibidez, emakumeak % 1 ziren teknologia-eskuliburuetan¹⁰.

6.- ILO Technical Brief n.3: Young people not in employment, education or training

https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26634NEET_Sida_brief.pdf

7.- Global education monitoring report gender review 2018: Meeting our commitments to gender equality in education.

<http://unesdoc.unesco.org/images/0026/002615/261593E.pdf>

8.- <https://data.unicef.org/topic/gender/gender-norms-and-unpaid-work/>

9.- Barómetro Juventud y Género 2021. Ideas, representaciones y experiencias en una realidad compleja

10.- Día de la mujer y la niña en la ciencia | Plan International (plan-international.es)

Afganistaneko kasua

→→ Afganistanek neskek eta emakumeek hezkuntzaren arloan egindako aurrerapenen muturreko hauskortasuna adierazten du.

Afganistanen, neskek eta emakumeek ez dute ikasteko, eta irakasteko eskubiderik.

Gaur egun, emakumeek hezkuntzarako duten sarbidea eten duen munduko herrialde bakarra da.

2021eko irailaz geroztik, 12 urtetik gorako neska afganiar guztiak **eskolaratze** itzultzea behin betiko atzeratu da, eta, UNESCOren arabera, 1.100.000 neska eta emakumeri hezkuntza formalerako sarbidea kendu zaie. Geroago, 2022ko abenduan,

Afganistango agintariek debekatu egin zuten **emakumeen goi-mailako hezkuntza** gaur egun arte, eta horrek 100.000 ikasle baino gehiagori eragin zien, goi-mailako irakaskuntza-erakunde publiko eta pribatueta¹¹ joaten baitziren.

Hala, gaur egun, eskola-adinean dauden Afganistango 2,5 milioi neska eta gazte (% 80) eskolatu gabe daude, eta 1,2 milioi pertsona ezin izan dira bigarren hezkuntzan edo unibertsitatean sartu, de facto agintariek hala erabakita.

Hezkuntzaren paper eraldaitzailea

→→ Genero-hezkuntza eraldatzailea funtsezkoa da arauak, aurreiritziak eta genero-estereotipoak zalantzan jartzeko.

Neskatoen, mutilen, emakumeen, gizonen eta bitarrak ez diren pertsonen behar, jomuga, gaitasun eta ekarpen desberdinei heltzea dakar, baina baita dauden praktika diskriminatzaileei aurre egitea eta aldaketa globala sortzea ere.

Gainera, pertsonen generoan oinarritutako baliabideen eta rolen banaketari erronka egiten dio.

Ahalmen eraldatzaile horrek **hezkuntzan aurrera egin daitekeela esan nahi du eta horren bidez** aldaketa sozial garrantzitsuetarantz, hala nola, generoagatiko indarkeriaren murrizketa, ezkontza goiztiar eta behartua, bizitzari eusten dion zaintza-ekonomiaren aintzatespena, genero-berdintasunaren sustapena eta emakumeen lidergoa lortu daitekeela. Potentzial hori egia bihurtzeko, hezkuntza-sistemek, eragileek eta baliabideek modu aktiboan sustatu behar dute berdintasuna eta inklusioa, diskriminazioaren aurka borrokatu behar dute, eta emakumezko ikasleak gaitzen lagundu behar dute, ahalduz eta

mobilizatzen eta ikasleek aniztasun osoan parte hartzen. Interseksionalitatearen ikuspegitik lan egin behar dute, generoa faktore kritikotzat hartzen baitu bazterketa-egoeretan, eta beste faktore erabakigarri batzuk gehitzen zaizkio, hala nola adina, trebetasunak, gizarte-klasea, etnia, erlijio-afiliazioa, erosteko ahalmena, kokapen geografikoa edo sexu-orientazioa.

Testuinguru horretan, **hezkuntza-materialek** funtsezko zeregina dute hurrek munduari buruz duten ikuspegia eratzeko, ezagutzak transmititzen dituztelako eta gizarte- eta genero-arauak aurkezten dituztelako.

11.- Afganistán: La UNESCO condena la decisión de los talibanes de prohibir a las mujeres la enseñanza superior y pide su revocación inmediata | UNESCO

➤ Beraz, generoa eraldatzen duen hezkuntza:

- **Genero-arauak** bizi-ziklo osoan **jorratzen ditu.**
- Hurrekin, gizon gazteekin eta helduekin **lan egiten du, maskulinitate positiboak eta askotarikoak** egin ditzaten.
- Nesken eta gazteen **egoera eta posizioa hobetzen ditu.**
- Haurren eta gazteen **beharrizanei erantzuten die**, aniztasun osoan.
- Genero-berdintasunerako eta nesken eskubideetarako **ingurune egokia eskaintzen du**¹².

Funtsezkoa da neskek **erreferenteak eta aholulariak eskura izatea** gaitasunei, rolei, karrerei (ezkutuko curriculum) eta ibilbide profesionali buruzko genero-estereotipoak eta mitoak ezeztatzeko. Eta, beren adibidearen, irakaskuntzen eta ekintzen bidez, ahaldundu eta motibatu ditzatela, beren gaitasunak erabat garatzeko eta bizitzako eta lanbideko erabakiak hartzeko, partaidetza sozial eta politiko handiagoa sustatuz eta izan nahi dituzten munduarentzako aldaketak aldarrikatuz.

Pertsona erreferente horiek sozializazio-gune guztietan daude, familia-nukleotik eta hurbileko pertsonetatik edo hezkuntza-zentrotik hasita. Historian zehar eta gaur egun izan diren munduko neska, gazte eta emakumeengan ere aurkitzen dituzte. Erreferenteak dira beren diziplinetan, eta askotan gainditu behar izan dituzte bidean aurkitu dituzten aurreiritziak eta oztopoak. Adibidez,

Margarita Salas, Payal Jangid edo Balkissa Chaibou. Horetako asko oraindik ere ikusezinak dira.

Funtsezko erreferenteen artean, **hezitzaileek ere zeregin nagusia** dute, beren portaeraren bidez une bakoitzean balioak transmititzen baitituzte¹³. Era berean, garrantzitsua da berdinaren artean erreferenteak izatea eta hainbat arrazoi sozialetarako mobilizatzen ari diren **lankide aktibisten** adibideak ezagutzea, hala nola hezkuntzarako eskubidea, ingurumenaren defentsa edo justizia soziala.

Aurten, hezkuntza eraldaitzaile batean jarri nahi dugu arreta, genero-ikuspegi argiarekin

12.- Hazlo bien: Nota de Orientación para la Programación e Influencia Transformadoras de Género, Plan Internacional 2018.

13.- Muévete por una educación en igualdad, Entreculturas, InteRed y Ayuda en Acción, 2008.

Hezkuntzaren aldeko Munduko Kanpainako espainiar koalizioa

Genero Berdintasunari buruzko 4. GIHak eta 5. GIHak betetzeko ditugun erronkei buruzko testuinguru global honen esparruan, aurren, Hezkuntzaren aldeko Munduko Ekintza Astea dela eta, Hezkuntzaren aldeko Munduko Kanpainako (CME) Espainiako koalizioak argitu nahi du. Hezkuntza horrek hezkuntza-sistema modu integrean argitu nahi du.

Hezkuntza horrek hezkuntza-sistema modu integrean aldatu nahi du: politikatik hasi eta pedagogietaraino, komunitatearen partaidetzatik pasatuz, alborapenak eta estereotipoak desagerrarazi eta jarrerak, arauak eta praktikak eraldatu nahian.

Hezkuntzarako giza eskubidea sustatzearren alde lan egiten duen gizarte zibilaren mugimendurik handiena da HMK

Mobilizatu egiten gara gobernuari eta nazioarteko komunitateari presioa egiteko eta beren konpromisoak bete ditzatela eskatzeko, doako hezkuntza, inklusiboa, ekitatiboa eta kalitatezkoa emateko, eta bizitza osoan zehar pertsona guztiei ikasteko, bereziki haurrei.

Orientazio, identitate, adierazpen edo ezaugarri sexualengatiko diskriminaziorik gabeko hezkuntza.

Gure ustez, genero-desberdintasuna lotuta dago pertsona bat bere bizitzan hezkuntzatik kanpo utz dezaketen beste faktore askorekin¹⁴.

→→ **HMK-an konpromiso sendoa dugu genero-desberdintasunak sustatzen dituzten jarrerak, araudiak, dinamikak edo espazioak eraldatzeko hezkuntza-prozesu osoan.**

Konpromiso horrek nazioarteko betebeharrak betetzen dituzten eta genero, sexu-orientazio eta ezaugarri guztietako pertsonen beharrezko sentikorrek diren hezkuntza, politikak eta planak behar bezala eta modu iraunkorrean finantzatzea eskatzen du, eta ekintza positiboak egitea egituraz baztertuta dauden taldeentzat, hala nola neskeentzat, emakumeentzat eta gizartearen bereziki kalteberak eta baztertuak diren beste kolektibo batzuentzat.

m bilizatu zaituz!
www.cme-espana.org

Dokumentu honek Espainiako Kooperazioaren lankidetzeta du, Garapenerako Nazioarteko Lankidetzaren Espainiako Agentziaren (AECID) bitartez, "Hezkuntzaren aldeko Munduko Kanpaina: ekintzarako deia 4. GIHK" proiektuaren kargura. Horren edukia Hezkuntzaren aldeko Munduko Kanpainako Espainiako Koalizioaren erantzukizun eksklusiboa da, eta ez du, nahitaez, AECIDen jarrera islatzen.

